

Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі
И. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы

Министерство образования и науки Республики Казахстан
Национальная академия образования имени И. Алтынсарина

**МЕКТЕПТІК КОНСИЛИУМДАР ҚҰРУ ЖӘНЕ ЕРЕКШЕ
ҚАЖЕТТІЛІКТЕРІ БАР БАЛАЛАРҒА ИНТЕНСИВТІ, КЕҢ ЖӘНЕ
АРНАЙЫ ҚОЛДАУ КӨРСЕТУ**

Әдістемелік ұсынымдар

**СОЗДАНИЕ ШКОЛЬНЫХ КОНСИЛИУМОВ И ОБЕСПЕЧЕНИЕ
ВСЕСТОРОННЕЙ ПОДДЕРЖКИ ДЕТЕЙ С ОСОБЫМИ
ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫМИ ПОТРЕБНОСТЯМИ**

Методические рекомендации

Астана
2015

Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы Ғылыми кеңесімен баспаға ұсынылды (2015 жылғы 23 қараша № 10 хаттамасы)

Рекомендовано к изданию Ученым советом Национальной академии образования им. И. Алтынсарина (протокол № 10 от 23 ноября 2015 года)

Мектептік консилиумдар құру және ерекше қажеттіліктері бар балаларға интенсивті, кең және арнайы қолдау көрсету. Әдістемелік ұсынымдар. – Астана: Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы, 2015. – 32 б.

Создание школьных консилиумов и обеспечение всесторонней поддержки детей с особыми образовательными потребностями. Методические рекомендации.- Астана: НАО имени И. Алтынсарина, 2015. – 32 с.

Әдістемелік ұсынымдарда мектептік психологиялық-педагогикалық консилиум қызметін ұйымдастыру негіздері берілген. Қосымшаларда мектептік консилиумның үлгілік құжаттарының үлгілері берілген. Ұсынымдар жалпы білім беру мектептерінің басшыларына, мамандарға (логопедтерге, арнайы педагогтерге, психологтарға, әлеуметтік педагогтарға және т.б.) және педагогтарға арналған.

В методических рекомендациях изложены организационные основы деятельности школьного психолого-педагогического консилиума. В приложениях приведены образцы документации школьного консилиума. Рекомендации предназначены руководителям, специалистам (логопедам, специальным педагогам, психологам, социальным педагогам и др.) и педагогам общеобразовательных школ.

© Ы. Алтынсарин атындағы
Ұлттық білім академиясы, 2015
© Национальная академия образования
им. И. Алтынсарина, 2015

Мазмұны

Кіріспе	4
1 Мектептік психологиялық-педагогикалық консилиумның қызметін ұйымдастыру және оның міндеттері	5
2 Мектептік психологиялық-педагогикалық консилиумды жүргізу тәртібі	7
Қорытынды	9
Глоссарий	10
Пайдаланылған және ұсынылған әдебиеттер тізімі	11
Қосымша.....	12

Кіріспе

Консилиум – бір немесе басқа білім саласындағы сарапшылардың, мамандардың мәжілісі, өзара кеңесуі. Психологиялық-педагогикалық консилиум әлсін-әлсін жиналып, қандай да бір мәселені, мысалы, оқушылардың алдын ала белгіленген параметр бойынша оқығандарын, оқи алатынын және шынайы оқудағы мүмкіндіктерін талқылайтын және бағалайтын мамандардың бірлестігін білдіреді. Консилиум мәжілісіндегі оқыту үдерісінің сапасын арттыру бойынша мұғалімдердің жұмысы жағдайында оқушылардың болжамды үлгерімдері ғана емес, сонымен бірге үлгермеушіліктің себептері талқыланады және оқушылардың білімдері мен жалпы оқу икемділіктеріндегі ақтандақтарды жеңу бойынша шаралар жүйесі туралы шешім қабылданады.

Алғаш рет оқушыны алдын ала әзірленген теория мен оқу үдерісін тиімділеу әдістемесінің аясында оқытудың мүмкін болатын нұқаларын ішінен ең жақсысын таңдау негізіндегі сапада жалпы білім беру мекемесіндегі педагогикалық консилиум әдістемесін академик Ю.К. Бабанский құрды және сынап көрді.

Арнайы білім беру ұйымдарындағы (арнайы балабақшалар, арнайы мектептер) психологиялық-педагогикалық консилиум мамандар (психолог, логопед, дефектолог, әлеуметті педагог және т.б.) мен педагогтардың өзара әрекеттесуі ретінде психофизикалық дамуында бұзылыстары бар балаларды кешенді және психологиялық-педагогикалық қолдаудың бірыңғай тәсілдемесін жасау үшін белсенді қолданылады. Консилиум қарастырылған санаттағы балалардың білім алуында қажеттіліктерінің сан алуандығына байланысты оларды оқыту мәселелерін шешудің командалық, мультидисциплинарлық тәсілдемесінің маңызды шартты талабы болып табылады. Консилиум мүшелерінің жұмысының негізгі тәсілдеріне талқылау және сараптамалық бағалау жатады.

Инклюзивтік білім беру практикасын жалпы білім беру мектептерінде дамыту олардың құрылымдарында білім алуға ерекше қажеттіліктері бар оқушыларды психологиялық-педагогикалық қолдау мамандарының өзара әрекеттесу түрі ретіндегі консилиумдерді құру өзекті болып отыр.

Осы әдістемелік ұсынымда мектептік психологиялық-педагогикалық консилиумдарын ұйымдастыру және қызмет істеуі мәселелері ашып көрсетіледі, қажетті құжаттардың үлгілері беріледі.

1 Мектептік психологиялық-педагогикалық консилиумның қызметін ұйымдастыру және оның міндеттері

Білім беру ұйымының психологиялық-педагогикалық консилиумының негізгі мақсаты жалпы білім беру үдерісіне қосылған білім алуда ерекше қажеттіліктері бар оқушыларды қолдау стратегиясын және оларды оқыту мен әлеуметтендірудің табыстылығы үшін ересектердің келісілген әрекеттерін алқалық анықтау болып табылады.

Консилиум міндеттері:

- білім алуда ерекше қажеттіліктері бар оқушыларды дамыту және\немесе оқыту жағдайларын талдау;
- оқушыларға психологиялық-педагогикалық көмектің мазмұнын анықтау және оны көрсететін мамандардың өзара әрекеттесуін үйлестіру;
- оқу үдерісіндегі балаларға көмек мазмұны туралы педагогтарға, ата-аналарға ұсынымдар әзірлеу;
- психологиялық-педагогикалық көмектің тиімділігін бағалау.

Мектептік консилиум жұмысын құру негіздері:

- қарастырылған мәселелерге (әр түрлі мамандардың өзара тығыз байланысы) кешенді тәсілдеме;
- оқушылардың қажеттіліктерін динамикалық зерттеу;
- оқушылардың қызығушылықтарын сақтау және жеке психофизикалық ерекшеліктерін есепке алу.

Консилиум директордың бұйырығымен құрылады және олардың қабылдаған Ережелерінің негізінде қызмет істейді (А қосымшасы). Мектеп консилиумының құрамы иілімді болып, оның тұрақты және уақытша қатысушылары болады. Тұрақты қатысушылар – оқу-тәрбие жұмысы бойынша мектеп директорының орынбасары, психолог-педагог, әлеуметтік педагог, логопед мұғалім, дефектолог мұғалім. Тұрақты қатысушылар әрбір мәжіліске, оны дайындау жұмысына қатысады, оның ұсынымдарының орындалуын бақылайды. Уақытша қатысушылар (сынып жетекшілері, пән мұғалімдері, медициналық қызметкерлер) консилиумға қажеттіліктері бойынша қатысады.

Консилиум жоспарлы және жоспардан тыс болып бөлінеді. Жоспарлы консилиумдер жылына 3-5 рет өткізіледі. Жоспарлы консилиумдер жұмысының бағыттары:

- мектепке оқуға келген оқушылардың, білім алуда ерекше қажеттіліктері бар, орта буынға өткен оқушылардың білім алудағы ерекше қажеттіліктері талқыланады;
- білім алуда ерекше қажеттіліктері бар оқушыларды психологиялық-педагогикалық қолдаудың мазмұнын әзірлеу;
- түзете дамыту міндеттерін жүзе асырудың табыстылығын динамикалық бағалау, қажет болған жағдайда оқушыларды психологиялық-педагогикалық қолдаудың алдын ала әзірленген бағдарламаларын өзгерту;
- оқушыларды психологиялық-педагогикалық қолдаудың тиімділігін бағалау.

Консилиумның тұжырымдамасы білім беру үдерісінің барлық

қатысушыларына (пән мұғалімдеріне, қосымша білім беру педагогтеріне, ата-аналарға) хабарланады.

Жоспардан тыс консилиумдар білім беру үдерісінің кез-келген қатысушысының, оның ішінде білім беру ұйымының басшылығының немесе ата-анасының (олардың орындағылардың) сұрауы бойынша өткізіледі. Жоспардан тыс консилиум үшін баланың оқуына және дамуына әсер ететін жана жағдайлардың анықталуы немесе туындауы, оның дамуы мен оқуының жағымсыз динамикасы себеп бола алады. Мамандар мен ата-аналардың сұрау түрлері әр түрлі болуы мүмкін, бірақ қандай жағдайда болмасын олар баланың мәселелерін (дамудағы және оқудағы) немесе педагогтың, ата-ананың баламен өзара әрекеттесуіндегі мәселелерді бейнелеуге міндетті. Жоспардан тыс консилиумның қызметінің бағыттары:

- анықталған жағдайлар бойынша шұғыл шара қабылдау;
- өзгерген жағдайға немесе жұмыстың тиімсіздігіне байланысты түзете дамыту жұмысының бағыттарын өзгерту.

2 Мектептік психологиялық-педагогикалық консилиумды жүргізу тәртібі

Консилиумның бірінші мәжілісінде консилиумдерді жүргізу кестесі құрылады және білім алуда ерекше қажеттіліктері бар және қолдау қызметкерлерінің динамикалық бақылауына мұқтаж балалардың тізімі анықталады.

Консилиумде психологиялық-педагогикалық қолдау қызметінің әрбір қызметкері жүргізген тексерудің жинақталған аналитикалық материалдары талқыланады. Олар мамандардың ұсынымдары түрінде безендіріледі (Б қосымшасы). Мамандардың ұсынымдарында бала және оның жанұясы туралы мәліметтер педагог үшін түсінікті және қолжетімді тілде беріледі және бала мен оның жанұясының құпиялылыққа деген құқығын бұзбайтындай түрде жазылады.

Консилиумде оқушының әрекетерін бақылау мен зерттеу нәтижелерін талқылауды консилиум төрағасы реттеуге және бақылауға міндетті. Консилиум жұмыс шараларымен оның барлық қатысушылары таныс болуға тиісті. Егер консилиумда уақытша қатысушылар болса, онда төраға жұмыс басталарда оны жүргізу шарасын еске түсіреді. Консилиум жұмысының келесі тәртібін ұстануға болады:

1. Баланы консилиумға жіберген маман (педагог немесе ата-ана) сөз сөйлейді. Ол баланың дамуы мен оқуындағы жағымды жақтары мен өзін алаңдататын мәселелер туралы нақты айтып береді. Маманның (педагог немесе ата-ана) сөзін ешкім бөлмейді, сұрақ, мінеп-сынау сөздері, ескерту айтылмайды. Егер оқушыда ПМПК тұжырымдамасы болса, онда ол туралы сынып мұғалімі баяндайды.

2. Консилиум мүшелері баланың дамуы мен оқу жағдайларының мән-жағдайын нақтылау және түсіну үшін маманға (педагог немесе ата-ана) кезекпен сұрақ қояды. Маман (педагог немесе ата-ана) әрбір қойылған сұраққа жауап береді.

3. Консилиумның барлық қатысушылары, өз кезегімен консилиум үшін алдын ала дайындаған бала туралы ұсыныстарын пайдалана отырып, оқушының дамуы мен оқу әрекетінің ерекшеліктеріне кәсіптік сипаттама беріп, мәселе туралы өзінің пікірін және жағдайды жақсартуға қатысты ұсыныстарын айтады.

4. Оқушыны қолдауды ұйымдастырудың бірыңғай тәсілдемесі әзірленеді, түзете дамыту жұмысының мазмұны анықталады, оқу үдерісінде, қосымша білім беру мен жанұялық тәрбиелеуге қатысты жеке тәсілдемелік ұсынымдар беріледі.

Консилиум мүшелерінің арасындағы ақпарат алмасу және сұрақтарға өзара жауап беру оқушының психологиялық-медициналық-педагогикалық мәртебесі сипатталатын, оқушыны қолдаудың ұсынылған түрі мен қатысатын мамандар аталатын консилиумның тұжырымдамасын жасау үшін негіз болады (В қосымшасы). Тұжырымдамада консилиумның мамандарының педагогтар ұжымымен немесе жеке мұғалімдермен, оқушының ата-анасы мен мектеп әкімшілігімен кеңес беру жұмысын өткізу қажеттілігі туралы нұсқау берілуі

мүмкін.

Консилиум тұжырымдамасының негізінде оқуда ерекше қажеттіліктері бар оқушыны психологиялық-педагогикалық қолдаудың жеке бағдарламасы құрылады. Жарты жылға құрылатын қолдаудың жеке бағдарламасында баламен жүргізілетін түзете дамыту жұмысының бағыттары, әрбір бағыт бойынша жұмыстың мазмұны, күтілетін нәтиже көрсетіледі. Балаға қатысты мамандардың әрекеттері үйлестіріледі. Қажет болған жағдайда, әр түрлі мамандарды баламен жұмысқа қосудың бірізділігі анықталады. Бағдарламада міндетіне оқушының даму картасын жүргізетін, қолдау кезеңдерін бақылайтын, жасалған жұмыстың нәтижесін қорытындылау және ары қарайғы жұмысты талқылау мақсатында баланың мәселелерін консилиумде қайтадан талқылауға ұсыныс беретін жауапты маман бекітіледі. Психологиялық-педагогикалық қолдаудың жеке бағдарламасымен міндетті түрде ата-аналар, оқушымен жұмыс істейтін барлық педагогтар таныстырылады. Баламен жұмыс істейтін барлық мамандар оқушыны қолдаудың жеке бағдарламасының мазмұнын орындауға міндетті болады. Баланы қолдау бойынша негізгі жүктеме мұғалімге жүктеледі, ол оқушының оқудағы және әлеуметтенудегі жетістіктері үшін жеке жауапкершілікте болады.

Консилиумның мәжілісінде әрбір жеке жағдайға қатысты тұжырымдама шешімін талқылау кезіндегі қатысушылардың қысқа айтылымдарын бейнелейтін, тағайындалған ұсынымдарды орындауға жауаптылар белгіленетін хаттама жүргізіледі. Консилиум хаттамалары консилиум төрағасының іс қағаздарында сақталады. Консилиумның ұсыныстары директор жанындағы мәжілістерде әкімшілікке хабарланады, содан кейін педагогикалық кеңеске жіберіледі.

Консилиумның хатшысы балаларды тіркеу және есепке алу журналын жүргізеді, бала туралы жалпы мәліметтер жинайды, консилиум мәжілістерінің кестесінің орындалуын, консилиумның құжаттарының мұрағатта сақталуын бақылайды. Консилиум жұмысына қатысушы төраға мен мамандарға балалар және олардың жанұялары туралы ақпараттың құпиялылығы туралы жауапкершілік жүктеледі.

Бала дамуының жағымсыз динамикасында, консилиум мүшелерінің баланы оқыту мен тәрбиелеуге қатысты бір мәнді шешім қабылдаулары мүмкін болмаған жағдайда, оқушыны тереңдетілген тексеруден өткізу үшін ол психологиялық-медициналық-педагогикалық кеңеске жіберіледі. Бұл үшін мектептік консилиум құжаттар пакетін дайындайды, оның құрамында:

- медициналық ұсыным;
- логопедиялық ұсыным;
- психологтың ұсынымы;
- баланың педагогикалық мінездемесі (Г қосымшасы);
- баланың ана тілі, математика пәндері бойынша жазба жұмыстары, суреттері мен баланың дербес әрекетінің басқа да түрлері;
- ата-аналарының немесе олардың заңды өкілдерінің баланы ПМПК-не тексеруге жіберуге қатысты жазбаша өтініштері.

Қорытынды

Білім алу үдерісіндегі білім алуда ерекше қажеттіліктері бар балаларды психологиялық-педагогикалық қолдау әр түрлі бейінді мамандардың (психолог, логопед, дефектолог мұғалім және т.б.) қатысуын талап етеді. Олардың әрекеттерін үйлестіру, бұл қызметке үйлесімділік пен мақсатты бағытталғандық түр беру үшін білім беру үдерісінің барлық қатысушыларының жұмысында командалық тәсілдеме қажет болады. Командалық тәсілдеме мамандар мен педагогтардың қосымша кәсіптік құзыреттілікті меңгерулерін білдіреді. Қажетті құзыреттіліктер: педагогикалық бақылауды жүргізе білу, баланың әр түрлі жас шамасындағы нормативтік даму заңдылықтары мен кезеңдерін білу, командада жұмыс істей білу, педагогикалық мәселелерді және т.б. ұжымдық талқылауға қатысу.

Бұл жерде мамандар мен педагогтардың негізінде оқушының жеке басына деген терең сыйласымдық пен кез келген балаға көмек көрсетудің жоғары уәждемесі жататын ұстанымдарының бірдей болуы өте маңызды болады.

Әр түрлі бейіндегі мамандардың командалық өзара әрекеттесулерінде шешілетін мазмұндық міндеттердің құрамына балаға оқыту үдерісінде тиімді көмек пен көмек көлемін таңдау міндеті кіреді. Тағы да бір мазмұндық міндетке педагогтарды әдістемелік қолдау, олардың бірыңғай пәнаралық команда жағдайындағы кәсіптік жетілуі жатады.

Консилиумды психологиялық-педагогикалық қолдау қызметін және педагогтарды мамандардың өзара әрекеттесуінің негізгі түрі ретінде пайдалану, белгіленген екі міндетті де табысты шешуге мүмкіндік береді. Мамандар (психолог, логопед, мұғалім-дефектолог) оқушының мәселелері туралы тек айтып қана қоймай, сонымен бірге педагогқа оны жеңу жолдарын көрсетуге тиісті, себебі оқу үдерісіндегі білім алуда ерекше қажеттілігі бар баланы қолдауға байланысты негізгі жұмысты педагог атқарады. Арнайы білім беру әдістемесін және тәсілдерін меңгерген мұғалім оларды оқыту үдерісін жоғары тиімділікпен қамтамасыз ете отыра, сыныптағы барлық оқушыларға қатысты оларды шығармашылықпен пайдалануға қабілетті болады.

Сонымен, мектептік консилиум, оның жұмысын сөз жүзінде ғана емес, іс жүзінде дұрыс ұйымдастырған жағдайда ол оқушыларды психологиялық-педагогикалық қолдау жүйесінде ғана емес, сондай-ақ мектептегі білім беру үдерісінің сапасын арттыру бойынша мәселелерді шешуде де маңызды рөл атқарады.

Глоссарий

1. Психологиялық-педагогикалық консилиум – бұл білім алуда ерекше қажеттіліктері бар оқушыларды психологиялық-педагогикалық қолдауды жүзеге асыратын, баланы қолдаудың бірыңғай стратегиясын құратын білім беру ұйымы мамандарының өзара әрекеттесу түрі.

2. Білім алуда ерекше қажеттіліктері бар балалар – бұлар оларды тәрбиелеу және оқыту жағдайында арнайы жағдайдың ұйымдастырылуына және арнайы психологиялық-педагогикалық көмекті алуға мұқтаж балалар.

3. Дамуында мүмкіндіктері шектеулі балалар (ДМШ) – туа біткен, тұқым қуалайтын, жүре пайда болған аурулардың немесе жарақаттану салдарынан дене бітімінде және (немесе) психикалық дамуында кемшіліктері бекітілген тәртіпте дәлелденген балалар.

4. Психологиялық-педагогикалық қолдау – әрбір баланы оның мүмкіндігі мен қажеттілігіне сәйкес оқыту мен дамытудың табысты болуына арналған әлеуметтік-психологиялық және педагогикалық жағдай құрылатын үдерістегі мамандардың жүйелі түрде ұйымдасқан бір тұтас қызметін білдіретін, білім беру-тәрбиелеу үдерісіндегі балаға көрсетілетін көмектің (қолдаудың) ерекше түрі.

5. ПМПК – психологиялық-медициналық-педагогикалық кеңес.

Пайдаланылған және ұсынылған әдебиеттер тізімі

1 Вильшанская А.Д. Школьный психолого-медико-педагогический консилиум: организационные основы деятельности. –Алматы. «Учитель» баспасы, 2008, - 120 б.

2 Шевченко С.Г. Коррекционно-развивающее обучение. Организационно-педагогические аспекты. Мұғалімге арналған құрал. –М.: Владос, 1999, - 136 б.

3 Щербо И.Н. Управление системой коррекционно-развивающего образования в школе. «Директор школы» журналының библиотекеасы. -М.: Қыркүйек, 2003 . -160 б.

4 Ямбург Е.А., Забрамная С.Д. Управление службой сопровождения детей в условиях образовательной организации. Практикалық-бағдарлық монография. -М.: Бослен. 2013. - 255 б.

Қосымша

А қосымшасы

№ ... мектебінде психологиялық-медициналық-педагогикалық консилиум құру туралы бұйрықтың жобасы

Бала дамуындағы кез келген мәселені және оны оқыту мен мектепте бейімделумен қамтамасыз етуді шешудегі кешенді, пәнаралық тәсілдемені жүзеге асыру мақсатында

БҰЙЫРАМЫН:

1. Қолдау қызметінің мамандарының өзара әрекеттесу түріндегі психологиялық-медициналық-педагогикалық консилиумды төмендегі құрамда құру:

(мамандықтары көрсетілген консилиум мүшелерінің құрамы)

2. Консилиумның төрағасын тағайындау:

(Т.А.Ә., лауазымы көрсетіледі)

3. Психологиялық-медициналық-педагогикалық консилиум төрағасына консилиумның жұмысын НОМ психологиялық-медициналық-педагогикалық консилиумның қызметі туралы Ережелерге сәйкес ұйымдастыру міндеттеледі.

4. Консилиум жұмыс кестесін НОМ түзіміне сәйкес анықтау.

5. Консилиум мүшелерінің атқарымдық міндеттерін, есеп беру құжаттамасын анықтау және консилиум құрамында балаларды тексеруге кеткен уақыттың нәтижесі бойынша қосымша табель тапсыру.

6. Консилиум мәжілісін өткізу орны:

7. Бұйрықтың орындалуын бақылау психологиялық-педагогикалық қолдау қызметінің басшысына жүктеледі.

№ мектептің директоры _____

(Т.А.Ә.)

№ ... НОМ психологиялық-медициналық консилиумы туралы Ережелер

1. Жалпы ережелер

1.1. № ... жалпы білім беру мектебінің психологиялық-медициналық-педагогикалық консилиумы (ары қарай ПМПк) психологиялық-медициналық-педагогикалық қолдау қызметі мамандарының өзара әрекеттесуінің тұрақты түрі болып табылады. Консилиумның қызметі мектеп оқушыларының дамуы мен оқуындағы ерекшеліктерді зерттеуді және олардың мәселелерін шешуді кешенді тәсілдемемен қамтамасыз етуге бағытталған.

1.2. Мектептік ПМПк өзінің қызметінде БҰҰ бала құқығы туралы конвенциясын, ҚР «Білім туралы» Заңын, «Кемтар балаларды әлеуметтік және медициналық-педагогикалық түзеу арқылы қолдау туралы», «Қазақстан Республикасындағы балалар құқығы туралы» Заңдарын және осы ережені басшылыққа алады.

2. Мектептің психологиялық-медициналық-педагогикалық консилиумының мақсаты мен міндеттері

2.1. ПМПк мақсаты бала дамуының бірыңғай стратегиясын құру мен жүзеге асыру, консилиум баланың жанұясы мен оның оқуын жүзеге асыратын педагогтарға көмек ұйымдастыруға бағытталған кәсіпаралық ынтамақтастық болып табылады.

2.2. Міндеттері:

2.2.1. Оқушының оқуы мен әлеуметтенуін жетістіктермен қамтамасыз ететін профилактикалық, психологиялық-педагогикалық түзету және әлеуметтік шараларды анықтау үшін баланың танымдық қызметінің даму деңгейі мен ерекшеліктерін анықтау, эмоциялық-ерік және жеке тұлғалық дамуын зерттеу.

2.2.2. Баланың әлеуетті мүмкіндіктерін анықтау, жалпы және түзете оқыту мен тәрбиелеу үдерісін даралық-сараланған тәсілдемемен қамтамасыз ету үшін білім беру үдерісіне қатысушыларға арналған ұсынымдар әзірлеу.

2.2.3. Психологиялық-педагогикалық қолдаудың және оқушылармен түзете дамыту жұмысының жеке бағдарламасын әзірлеу.

2.2.4. Баланың өзекті дамуын, оның жағдайының динамикасын бейнелейтін құжаттарды дайындау және жүргізу. Мектептің педагогикалық құрамы мен психологиялық-педагогикалық қолдау қызметінің мамандарының арасындағы өзара әрекеттесулерін ұйымдастыру.

3. Мектептің психологиялық-медициналық-педагогикалық консилиумының қызметін ұйымдастыру

3.1. Консилиум мәжілісінде балалар мен жасөспірімдердің мәселелерін талқылау ата-аналарының (заңды өкілдерінің) ынтасы бойынша, сондай-ақ бала оқитын немесе тәрбиеленетін сыныптың (топтың) педагогының, білім беру

ұйымында жұмыс істейтін басқа мамандардың да бастамалары бойынша жүзеге асырылады.

3.2. Барлық маман баланы жеке-жеке тексереді. Әрбір маманның өзінің әдістемелері, тәсілдемелері, диагностикалық кешендері болады.

3.3. Тексеру нәтижелері бойынша әрбір маман консилиум үшін бекітілген түрде өз ұсыныстарын береді.

3.4. Алынған мәліметтердің негізінде (мамандардың қорытындысы) коллегиялды түрде ПМПК тұжырымдамасы жасалады, баланың жеке мүмкіндіктері мен ерекшеліктерін есепке ала отырып, түзете дамыту және оқу-тәрбиелеу жұмысын ұйымдастыруға арналған ұсынымдар әзірленеді.

3.5. Консилиум маман мүшелерінің кеңесін алған барлық балалар тіркеу және есеп журналына тіркеледі.

3.6. Консилиум жұмысына қатысқан мамандар және төрағасы тексеруден өткен балалар туралы ақпараттың құпиялылығын сақтауға жауапты болады.

4. Консилиумды дайындау және өткізу тәртібі

4.1. ПМПК жоспарлы және жоспардан тыс болып екіге бөлінеді.

4.2. Жоспарлы консилиум жылына 4-5 рет өтеді. Оның қызметі төмендегі міндеттері шешуге бағытталған:

- бала дамуының ерекшеліктерін, оны оқытудың мүмкін болатын талаптары мен мақсаттарын анықтау;

- түзете дамыту жұмысының мазмұнын қоса отырып, баланы психологиялық-педагогикалық қолдаудың жеке бағдарламасын құру;

- оқытудың, түзетудің және дамудың динамикасын бағалау, түзету жұмысына қосымшалар мен өзгерістер енгізу, оқыту түрін, түзімін, бағдарламасын өзгерту, қосымша тексеруді тағайындау.

4.3. Консилиумның жоспардан тыс мәжілісі мамандардың, педагогтар немесе ата-аналардың сұрауы бойынша жиналады. Жоспардан тыс ПМПК келесі міндеттерді шешеді:

- туындаған мәселені талдау, оларды шешу жолын таңдау;

- рұқсат етілетін жүктемелерді, оқытудың түзімі мен түрін өзгерту қажеттілігін анықтау.

4.4. Баланың мәселелерін талқылау бойынша консилиум мәжілісін өткізуді дайындау консилиумды өткізу датасына дейін 10 күннен кеш болмайтындай жоспарланады.

4.5. Мамандар, баламен тікелей жұмыс істейтін жетекшілер консилиум мәжілісін өткізуге дейін 3 күннен кеш болмайтындай уақытта консилиум хатшысына қажетті құжаттарды, баланың жазба жұмыстарын тапсыруға міндетті.

4.5. Мәжіліс ПМПК төрағасының басшылығымен өтеді.

4.6. Жетекші маман жалпы жағдайды баяндайды. Баламен жұмысқа қатысатын әрбір маман бала туралы ауызша тұжырымдама береді.

4.7. ПМПК қабылдаған түзете дамыту жұмысын ары қарай жүргізу бойынша ұсынымдар педагогтарды қосқанда, баламен жұмыс істейтін барлық

мамандарға міндетті болады.

4.8. ПМПк хаттамасы мәжіліс өткеннен кейін 2-3 күн ішінде дайындалады, оған ПМПк қатысқан барлық мамандар қол қояды.

5. Мектептің психологиялық-медициналық-педагогикалық консилиумының құжаттары

- № ... НОМ-інде ПМП консилиумының құрылуы туралы бұйрық.
- № ... НОМ-інің ПМП консилиумының Ережелері.
- № ... НОМ-інің ПМП консилиумының ОПМПК-імен ынтымақтастығы (өзара әрекеттесуі) туралы шарт.
- ПМПк-ге келген балалар тіркелетін журнал.
- ПМПк мәжілістері тіркелетін журнал; ПМПк тұжырымдары мен ұсынымдары тіркелетін журнал.
- Динамикалық бақылауда тұрған балаларды есепке алу журналы.
- Мамандардың консилиум үшін оқушыларға берген ұсыным түсініктемелері.
- ПМПк-інің қызметін реттейтін нормативтік-құқықтық құжаттар, әдістемелік материалдар.

Консилиумға арналған педагогикалық ұсыным

Баланың тегі, аты _____ Жасы _____

Сынып _____

Жалпы хабардар болу

(өзі және жанұясы туралы мәлімет, өзіне-өзі қызмет көрсету дағдылары, жалпы қабылданған тәртіп нормаларын орындау)

Білімі, қоршағандар туралы түсініктер _____

Оқу дағдыларының қалыптасқандығы.

Оқу пәндерін меңгеруінің бағдарлама талаптарына сәйкес болуы.

Оқу пәндерін меңгерудегі қиындықтар, қате түрлері.

Математика

Оқу _____

Жазу _____

Ауызша сөйлеу тілінің ерекшеліктері _____

Бейнелеу әрекеті, қол еңбегі

Эмоционалды тәртіп ерекшеліктері

Қорытынды:

Ұсынымдар:

Тексеру күні _____ Педагогтың қолы _____

Консилиумға арналған психологтың ұсынымы

Оқушының Т.А.Ә. _____ Жасы _____

Сынып _____

Тәртіп, қатынас, әдеттер мен қызығушылықтарының ерекшеліктері

Әлеуметтік-тұрмыстық бағдарлау

Қимылдық ептілік _____

Жетекші: қол _____ аяқ _____ құлақ _____ көз _____

Әрекеттесудің сипаттамасы:

Уәждемесі _____

Сыншылдығы _____

Жұмысқа қабілеті _____

Әрекет етудің қарқыны

Есте сақтаудың ерекшеліктері

Сөйлеу тілінің сапалық сипаттамасы

Зерде дамуының сипаттамасы

Кеңістіктік және мезгілдік қатынас туралы түсініктің қалыптасқандығы

Эмоционалдық-тұлғалық және уәждемелік-ерік ерекшеліктері

Қорытынды

(өзекті даму деңгейі, аталған салалардағы ерекше ерекшеліктері, әлеуеттік мүмкіндіктері)

Ұсынымдар:

Күні _____ Психологтың қолы _____

Балаға логопедиялық тұжырымдама

Баланың тегі, аты, әкесінің есімі

Туылған күні

Сөйлеу тілдік қоршаған орта (жақындарының сөйлеу тілдік кемшіліктері, қос тілділік, тұқым қуалаушылық және т.б.)

Ерте жастағы сөйлеу тілдік даму:

уілдеу _____ былдыр _____ сөз _____ тіркес _____

Сөйлеу тілдік бұзылыстар қашан байқалды? _____

Логопедпен сабақтар

(қайда, қандай нәтижемен?)

Сөйлеу тілінің жалпы дыбысталуы (қарқыны, жатықтығы, анықтығы)

Тұтығумен байланысты сөйлеу тілінің ерекшеліктері

Сөйлеу тілінің дыбыстық жағы

Сөйлеу аппаратының құрылысы және қозғалғыштығы

Дыбысты айтудың бұзылуы

Сөздің буындық құрылымы

Дыбыстық талдау және синтез

Сөздік қоры

Сөздік қордың жалпы сипаттамасы (белсенді және енжар сөздік қордың арақатынасы)

Сөйлеу тілінің грамматикалық құрылымы: (жасына сәйкес, сөз өзгертудегі, сөз құрауындағы қателер)

Сөйлеу тілін түсінуі:

Байланыстырып сөйлеу тілі

Сөйлеу тілінің жалпы сипаттамасы

(сөйлеу тілін жас шамасына сәйкес меңгеруі)

Өздігінен байланысқан айтылымдардың қалыптасқандығы

Аграмматизм (бар, жоқ)

Жазбаша сөйлеу тілі

Жазу (көшіріп жазғандағы, диктанттағы әдеттегі және тән емес қателер)

Оқу (оқу техникасы: жаһандық, аналитикалық, әріптік, буындық, біріккен және т.б.)

Оқу қарқыны

Оқығанды түсіну

Қателердің сипаттамасы

Тұжырымдама:

Ұсынымдар:

Тексеру күні _____

Логпедтің қолы _____

Әлеуметтік педагогтың балаға берген ұсынымы

Баланың Т.А.Ә. _____ жынысы _____

Туылу жағдайы _____ сынып _____

Жанұя құрамы

(тегі, есімі, жасы)

Толық жанұя немесе ата-анасы ажырасқан

Әлеуметтік-еңбектік ерекшеліктер (ата-анасының, баламен қатынасатын басқа да адамдардың кәсібі, мамандықтары)

Әлеуметтік-тұрмыстық ерекшеліктер (жанұядағы тұрмыстық міндеттердің бөлінуі, баланың жанұяда қандай көмек көрсететіні, баланың үйіндегі міндеттері)

Әлеуметтік-демалыстық (жанұя мүшелерінің бос уақыттарын өткізулері: қызығушылықтары, хобби)

Әлеуметтік-педагогикалық ерекшеліктері (баланы тәрбиелеу стилі, баланың тәрбиесіне және дамуына қанша уақыт бөлінетіні)

Әлеуметтік-құқықтық ерекшеліктері (құқықтық өткені мен қазіргісі, баланың жанұяда әлеуметтік-құқықтық қорғалуы)

Материалдық және баспаналық-тұрмыстық жағдайлары (астын сызу: өз үйі, жеке, жалға алынған пәтер, жатақхана, барак, өзінің баспанасы жоқ)

Баланың жеке бөлмесі, өзінің жұмыс орнының болуы

Тамақтануы (рационында қандай тағам басым, тамақтанудың жүйелілігі)

Ата-аналарының зиянды әдеттері (астын сызу: ішімдікті, есірткіні, шылымды және т.б. қолдануы)

Баланың есірткі және улы заттарға, ішімдікке, шылымға қатысы

Баланың жыныстық өмірі

Дінге қатысы

Ата-аналық қатынастың ерекшеліктері және әлеуметтік қоршағандардың мінездемесі (үйден тыс)

Баланың әлеуметтік-психологиялық портреті:

Бала туралы ана-ананың пікірі:

Баланың артықшылығы:

Баланың кемшілігі:

Баланың өзі туралы пікірі:

Жағымды қасиеттері

Жағымсыз қасиеттері

Достарының болуы

Баланың өзіне, оқу әрекетінің нәтижесіне деген көзқарасы

Басқа мәліметтер

Қорытынды:

Ұсынымдар:

Тексеру күні _____ Маманның қолы _____

Дәрігердің балаға берген тұжырымдамасы

Баланың тегі, аты _____ Жасы _____

Жүктілік (саны, ағымы, түсік түсіру қаупі, ауруы)

Тууы (мезгілінде, кешікен, шұғыл, ұзақ; босандыру, асқыну)

Салмағы, басының, кеудесінің көлемі, АПГАР шәкілі бойынша бағалануы _____

Психомоторлық ерте дамуы: басын ұстау _____, отыру _____, жүру _____.

Алғашқы сөздері _____ тіркестері _____ ұқыптылық дағдылары _____ өзіне-өзі қызмет көрсету _____

Ерте жастағы даму ерекшеліктері _____

Жанұялық анамнез _____

Ауырып тұруы _____

Есту жағдайы _____

Көру жағдайы _____

Баланың соматикалық мәртебесі _____

Денсаулық тобы _____

Мамандардың есебінде тұруы (невропатолог, психиатр, офтальмолог, отоларинголог, эндокринолог және т.б.) _____

Негізгі ауруы (оның тарихы) _____

Тексеру күні _____ Маманның қолы _____

**Мұғалім дефектологтың оқушыға берген ұсынымы
(1-4 сынып)**

Тегі, аты, әкесінің есімі _____

Туылған күні _____

Мектеп № _____ сынып _____

Текеру жағдайындағы эмоциялық әсері (қатынастық, негативизмді байқатуы, сәтсіздікке, мадақтауға әсері, ашу-ызаның байқалымдары) _____

Жалпы және ұсақ қимылдарының дамуы

Есту арқылы қабылдаған, өздігінен оқыған нұсқауларды түсінуі (бірден түсінеді, қайталағаннан кейін, түсіндіргеннен кейін, түсінбейді)

Оқи алатындығы:

- көмекті қабылдауы (ынталандыратын, ұйымдастыратын, бағыттайтын, үйрететін көмек)

- ұқсас тапсырмаға көшу қабілеті

Әрекетті ұйымдастыру, реттеуіш атқарымдарының қалыптасқандығы (әрекеттің мақсатқа бағыттылығы, бағдарлау кезеңінің болуы, әрекеттің тиімді тәсілдерін пайдалану, әрекеттердің қызбалығы\салғырттығы, өзін-өзі бақылау)

Жұмыс қарқыны (оқу және оқудан тыс материалда) _____

Жұмысқа қабілеті (жеке және жалпы сабақтарда) _____

Жалпы хабардарлық және әлеуметтік-тұрмыстық бағдарлау _____

Кеңістіктік-мезгілдік түсініктердің қалыптасқандығы

Қабылдау ерекшеліктері (көру қабылдау, емту-қимылдық үйлесімділік, стереогноз)

Зейіннің оқу және оқудан тыс жағдайдағы сипаты (шоғырлану, бөліну, ауысу)

Оқу материалын және өмірлік түсініктерді есте сақтау және еске түсіру ерекшеліктері _____

Ойлау ерекшеліктері:

- ойлаудың көрнекілік түрінің даму деңгейі

- сөздік-логикалық ойлау

Құрылымдық әрекеттесу ерекшеліктері

Сөйлеу тілдік дамудың жалпы сипаттамасы

Бағдарламалық материалды меңгеру ерекшеліктері:

Математика (сан, сан қатары мен оның қасиеті туралы түсініктер, санау дағдысы, арифметикалық есептерді шығару дағдысы)

Математиканы меңгерудегі қиындықтар, олардың себептері

Ана тілі (каллиграфилық жазу дағдысы, орфографиялық айтумен жатқа жазу дағдысы, мәтінді көшіріп жазу, грамматикалық тапсырмаларды орындау)

Әдеттегі қателіктер. Олардың туындау себептері.

Оқу:

- оқу қарқыны _____

- оқу тәсілі _____
- оқығанды түсінуі _____
- мәтінмен жұмыс дағдысы _____
- әдеттегі қателер _____

Олардың туындау себептері _____

Оқу әрекетінің жалпы сипаттамасы (уәж, бағдарлау негізі, жұмысты жоспарлау, өзін-өзі бақылау, өзін-өзі бағалау) _____

Қорытынды

Маманның жоспарлаған шаралары

Тексеру күні _____ Маманның қолы _____

**Психологиялық-медициналық-педагогикалық консилиум
тұжырымдамасы**

Баланың тегі, аты _____

Туылған күні _____

Тексеру датасы _____ сынып _____

Үйінің мекен-жайы _____ телефон _____

Ата-анасының Т.А.Ә. (жасы, білімі, қазіргі кездегі кәсібі)

Баланың жанұясы туралы мәлімет (жанұяның басқа мүшелері, толық\торлық емес жанұя, өмір сүру жағдайы және т.б.)

Консилиумге жіберу себептері:

Қосымша (барын белгілеу):

1. Педагогикалық ұсыным.
2. Психологиялық ұсыным.
3. Логопедиялық ұсыным.
4. Медициналық ұсыным.
5. Әлеуметтік педагог тұжырымдамасы.
6. Дефектолог мұғалімнің тұжырымдамасы.

Консилиум тұжырымдамасы:

Консилиум ұсынымы:

Психологиялық-медициналық-
педагогикалық консилиум
төрағасы _____ қолы _____ Т.А.Ә.

Психологиялық-медициналық-
педагогикалық консилиум
мүшелері, қолдары _____ М.О.

**Баланы психологиялық-медициналық-педагогикалық кеңеске жолдау
кезіндегі мінездеменің үлгілік нобайы**

Жолданым мақсаты (оқудағы, қатынастағы, тәртіптегі қиындықтар)

1. Бала туралы жалпы мәліметтер:

ТАӘ

Туылған күні, жасы

Мектептің түрі және нөмірі

Баланың денсаулық жағдайы

Мектепке дейінгі қандай мекемеге барды. Мектепте оқуды қай жасында бастады.

Сыныптардың бағдарламаларын қайталады ма (егер «иә» болса, себебі қандай: ауру, себепсіз сабаққа бармау, бағдарламаны меңгерудегі қиындықтар және т.б.) Аталған мектепте қай уақыттан бастап оқиды.

2. Мектептік білімнің, дағдылар мен икемділіктердің бағдарлама талаптарына сәйкестігі:

Математика

Оқу және оқығанды айтып беру

Ана тілі

Басқа пәндер

3. Оқи алатынының сипаттамасы:

Оқу материалын меңгеру кезіндегі қиындықтар. Педагогтардың пікірінше, оларға не себеп болған.

Қандай да бір оқу тапсырмаларын орындау және оқу материалдарын меңгеру кезіндегі көрсетілген мұғалім көмегінің мазмұны.

Баланың ұсынылған көмекті қабылдау деңгейі.

4. Сөйлеу тілдік даму

Сөйлеу тілдік даму ерекшеліктері.

Мектептік логопедтің жұмысының мазмұны мен баланың даму динамикасы.

5. Психологиялық ерекшеліктер

Танымдық аясы (зейін, есте сақтау, жұмысқа қабілеті).

Оқуға қатынасы (уәжі).

Құрдастарымен және ересектермен тұлғалық және өзара қатынас мазмұны.

Мектептік психологтың жұмысының мазмұны мен баланың даму динамикасы.

6. Баланың әуестенуі және қызығушылықтары.

7. Мектеп консилиумының тұжырымдамасы (мамандардың жалпы тұжырымдамасы және ұсынымдары).

Мекеменің мөрі

Мектептік психологиялық-педагогикалық
консилиумының төрағасы

Қолы _____

Күні _____

Содержание

Введение	34
1 Задачи и организация деятельности школьного психолого-педагогического консилиума	35
2 Порядок проведения школьного психолого-педагогического консилиума	37
Заключение	39
Глоссарий	40
Список использованных и рекомендованных источников	41
Приложения	42

Введение

Консилиум, как известно, – это совещание, взаимная консультация экспертов, специалистов в той или иной области знаний. Психолого-педагогический консилиум представляет собой объединение профессионалов, которое периодически обсуждает и оценивает обученность, обучаемость и реальные учебные возможности учащихся по заранее оговоренным параметрам. В случае работы учителей над проблемой повышения качества процесса обучения на заседании консилиума обсуждаются не только прогноз успеваемости, но и причины неуспеваемости и выносятся решение о системе мер по преодолению пробелов в общеучебных умениях и знаниях учащихся.

Впервые методика педагогического консилиума общеобразовательного учреждения была создана и опробована академиком Бабанским Ю.К. в качестве основы выбора наилучшего из возможных вариантов обучения ученика в рамках разработанной им теории и методики оптимизации процесса обучения. В начале 90-х годов прошлого века эти разработки были незаслуженно забыты и в практике работы общего образования не используются.

В специальных организациях образования (специальные детские сады, специальные школы) психолого-педагогический консилиум активно применяется в качестве способа взаимодействия специалистов (психолог, логопед, дефектолог, социальный педагог и др.) и педагогов для выработки единых подходов в комплексной поддержке и психолого-педагогическом сопровождении детей с нарушениями психофизического развития. Консилиум является важным условием командного, мультидисциплинарного подхода к решению вопросов обучения детей рассматриваемой категории, необходимость которого диктуется разнообразием их особых образовательных потребностей. Основными методами работы членов консилиума являются обсуждение и экспертная оценка.

Развитие инклюзивной образовательной практики в общеобразовательных школах делает актуальным создание и в их структуре консилиумов, как формы взаимодействия специалистов психолого-педагогического сопровождения учащихся с особыми образовательными потребностями.

В настоящих методических рекомендациях раскрываются вопросы организации и функционирования школьных психолого-педагогических консилиумов, приведены примеры необходимой документации.

1 Задачи и организация деятельности школьного психолого-педагогического консилиума

Основной целью психолого-педагогического консилиума организации образования является коллегиальное определение стратегии сопровождения детей с особыми образовательными потребностями, включенных в общее образование и определение согласованных действий взрослых для обеспечения успешности их обучения и социализации.

Задачи консилиума:

- анализ ситуации развития и/или обучения учащихся, имеющих особые образовательные потребности;
- определение содержания психолого-педагогической помощи учащимся и координация взаимодействия специалистов по ее оказанию;
- разработка рекомендаций для педагогов о содержании помощи учащимся в учебном процессе; рекомендаций родителям;
- оценка эффективности психолого-педагогической помощи.

Работа школьного консилиума строится на основе:

- комплексного подхода к рассматриваемым проблемам (тесное взаимодействие разных специалистов);
- динамического изучения потребностей учащихся;
- соблюдения интересов и учет индивидуальных психофизических особенностей учащихся.

Консилиум создается приказом директора школы и функционирует на основании утвержденного им Положения (Приложение А).

Состав школьного консилиума может быть гибким и включать постоянных и временных членов. Постоянные участники – заместитель директора школы по учебно-воспитательной работе, педагог-психолог, социальный педагог, учитель-логопед, учитель-дефектолог. Постоянные участники присутствуют на каждом заседании консилиума, участвуют в подготовке, последующем контроле за выполнением рекомендаций. Временные члены принимают участие в консилиуме по мере необходимости (классные руководители, учителя-предметники, медицинские работники).

Заседания консилиумов подразделяются на плановые и внеплановые. Плановые заседания консилиума проводятся 3-5 раз в год. Деятельность планового консилиума осуществляется в следующих направлениях:

- обсуждение особых образовательных потребностей учащихся, приступающих к школьному обучению, учащихся при переходе в среднее звено, учащихся, имеющих особые образовательные потребности;
- разработка содержания психолого-педагогического сопровождения учащихся, обнаруживших особые образовательные потребности;
- динамическая оценка успешности реализации коррекционно-развивающих задач и изменение при необходимости ранее намеченной программы психолого-педагогического сопровождения учащихся;
- оценка эффективности психолого-педагогического сопровождения учащихся.

Заключение консилиума доводится до сведения всех участников образовательного процесса (учителей-предметников, педагогов дополнительного образования, родителей).

Внеплановые заседания консилиумов проводятся по запросу любого из участников образовательного процесса, в том числе и администрации организации образования, либо по запросу родителей (лиц их замещающих). Поводом для внепланового заседания консилиума может быть выявление или возникновение новых обстоятельств, влияющих на обучение и развитие ребенка, отрицательная динамика его развития и обучения. Характер запросов специалистов и родителей могут быть различными, но в любом случае они должны отражать проблемы ребенка (в развитии и обучении) или педагога, родителей в их взаимодействии с ребенком. Направлениями деятельности внепланового заседания консилиума являются:

- принятие экстренных мер по выявившимся обстоятельствам;
- изменение направления коррекционно-развивающей работы в изменившейся ситуации или в случае ее неэффективности.

2 Порядок проведения школьного психолого-педагогического консилиума

На первом заседании консилиума составляется график проведения консилиумов и определяется список учащихся, имеющих особые образовательные потребности и нуждающиеся в динамическом наблюдении специалистов сопровождения.

На заседании консилиуме обсуждаются обобщенные аналитические материалы обследования, которые провел каждый специалист службы психолого-педагогического сопровождения. Они оформляются в виде представлений специалистов (Приложение Б). В представлениях специалистов информация о ребенке и его семье формулируется доступным и понятным педагогу языком и излагается в форме, не нарушающей права ребенка и родителей на конфиденциальность.

Порядок обсуждения на заседании консилиума результатов наблюдений и изучения деятельности ученика должен регламентироваться и контролироваться председателем консилиума. С процедурой работы консилиума должны быть знакомы все его участники. Если на заседании консилиума присутствуют временные участники, то процедура его проведения напоминает председателем перед началом работы. Можно придерживаться следующего порядка работы заседания консилиума:

1. Выступает специалист (педагог или родитель), который направил ребенка на консилиум. Он четко излагает ситуацию развития и обучения ученика, выделяя положительные моменты и проблемы, которые его беспокоят. Выступление специалиста (педагога, родителя) никто не прерывает вопросами, репликами, комментариями. Если ученик имеет заключение ПМПК, то его представляет учитель класса.

2. Члены консилиума по очереди задают вопросы специалисту (педагогу, родителю) для уточнения и разъяснения сути ситуации развития и обучения. Специалист (педагог, родитель) отвечает на каждый вопрос.

3. Свое видение проблемы, профессиональную характеристику особенностей развития, учебной деятельности школьника и рекомендации к улучшению ситуации по очереди излагают все члены консилиума, используя подготовленные к консилиуму собственные представления на ученика.

4. Вырабатываются единые подходы к организации сопровождения ученика, определяется содержание коррекционно-развивающей работы, рекомендации к индивидуальному подходу в учебном процессе, дополнительном образовании и домашнем воспитании.

Обмен информацией между членами консилиума и взаимный ответ на вопросы служит основой для составления заключения консилиума, в котором описывается психолого-медико-педагогический статус школьника, рекомендованные формы и специалисты, которые примут участие в сопровождении школьника (Приложение В). В заключении могут быть даны указания на необходимость консультативной работы специалистов консилиума с педагогическим коллективом или отдельными учителями, родителями учащегося и школьной администрацией.

На основании заключения консилиума составляется индивидуальная программа психолого-педагогического сопровождения ученика, имеющего особые образовательные потребности. В индивидуальной программе сопровождения, которая составляется на полугодие, указываются направления коррекционно-развивающей работы с ребенком, содержание работы по каждому направлению, ожидаемый результат. Координируются действия специалистов в отношении ребенка. При необходимости определяется последовательность включения различных специалистов в работу с ребенком. В программе фиксируется ответственный специалист сопровождения ученика, в чьи обязанности входит ведение карты развития школьника, отслеживание этапов сопровождения, инициация повторного обсуждения данного ребенка на консилиуме с целью подведения итогов проделанной работы и обсуждения дальнейших шагов. С содержанием индивидуальной программы психолого-педагогического сопровождения обязательно знакомят родителей, всех педагогов, работающих с учеником. Содержание индивидуальной программы сопровождения ученика является обязательным к исполнению для всех специалистов, работающих с ребенком. Основная нагрузка по сопровождению ученика ложится на учителя, он несет персональную ответственность за успешность обучения и социализацию ученика.

На заседании консилиума ведется протокол, отражающий краткие высказывания участников при обсуждении итогового решения по каждому индивидуальному случаю, отмечаются ответственные за выполнение назначенных рекомендаций. Протоколы заседаний консилиумов хранятся в делопроизводстве председателя. Рекомендации консилиума доводятся до администрации на совещаниях при директоре, затем выносятся на педагогические советы.

Секретарь консилиума ведет журнал записи и учета детей, сбор общих сведений о ребенке, осуществляет контроль за выполнением графика заседаний консилиумов, хранением документации консилиума в архиве.

Председатель и специалисты, участвующие в работе консилиума, несут ответственность за конфиденциальность информации о детях и их семьях.

В случае негативной динамики развития ребенка, невозможности членов консилиума принять однозначное решение об обучении и воспитании ученика он направляется в психолого-медико-педагогическую консультацию для углубленной диагностики. Для этого школьный консилиум готовит пакет документов, в числе которых:

- медицинское представление;
- логопедическое представление;
- представление психолога;
- педагогическая характеристика ребенка (Приложение Г);
- письменные работы по родному языку, математике, рисунки и другие виды самостоятельной деятельности ребенка;
- письменное заявление на обследование в ПМПК от родителей или законных представителей.

Заключение

Психолого-педагогическое сопровождение в образовательном процессе учащихся с особыми образовательными потребностями требует участия специалистов разного профиля (психолога, логопеда, учителя-дефектолога и др.). Для координации их деятельности, придания этой деятельности согласованности и целенаправленности необходим командный подход в работе всех участников образовательного процесса. Командный подход предполагает овладение специалистами и педагогами дополнительными профессиональными компетенциями. К необходимым компетенциям следует отнести: умение вести педагогическое наблюдение, знание этапов и закономерностей нормативного развития ребенка в разные возрастные периоды, умение работать в команде, участвовать в коллегиальном обсуждении педагогических проблем и др.

Немаловажным фактором является приверженность специалистов и педагогов единым ценностям, в основе которых глубокое уважение к личности ученика и высокая мотивация к оказанию помощи любому ребенку.

Среди содержательных задач, которые должны быть решены специалистами разного профиля при командном взаимодействии – задача выбора оптимальной последовательности и объема помощи ребенку в процессе обучения. Другая содержательная задача – это методическая поддержка педагогов, их профессиональное совершенствование в условиях единой междисциплинарной команды.

Использование консилиума как основной формы взаимодействия специалистов службы психолого-педагогического сопровождения и педагогов позволяет успешно решать обозначенные задачи. Специалисты (психолог, логопед, учитель-дефектолог) должны не просто рассказать о проблеме ученика, но и показать педагогу пути преодоления, поскольку именно педагог выполняет основную работу, связанную с сопровождением ученика с особыми образовательными потребностями в учебном процессе. Педагог, владеющий методами и приемами специальной педагогики, способен творчески использовать их в отношении всех учащихся класса, обеспечивая высокую эффективность процесса обучения.

Таким образом, школьный консилиум, при правильной, не формальной организации работы играет важную роль не только в системе психолого-педагогического сопровождения учащихся, но и в решении вопросов повышения качества образовательного процесса в школе.

Глоссарий

1. Психолого-педагогический консилиум – это форма взаимодействия специалистов организации образования, осуществляющих психолого-педагогическое сопровождение обучающихся с особыми образовательными потребностями, для выработки единой стратегии сопровождения ребенка.

2. Дети с особыми образовательными потребностями – это дети, нуждающиеся в получении специальной психолого-педагогической помощи и организации особых условий при их воспитании и обучении.

3. Дети с ограниченными возможностями в развитии (ОВР) – дети с физическими и (или) психическими недостатками, имеющие ограничение жизнедеятельности, обусловленное врожденными, наследственными, приобретенными заболеваниями или последствиями травм, подтвержденными в установленном порядке.

4. Психолого-педагогическое сопровождение – особый вид помощи (или поддержки) ребенку в образовательно-воспитательном процессе, представляющий собой целостную, системно организованную деятельность специалистов, в процессе которой создаются социально-психологические и педагогические условия для успешного обучения и развития каждого ребенка в соответствии с его возможностями и потребностями.

5. ПМПК – психолого-медико-педагогическая консультация.

Список использованных и рекомендованных источников

1 Вильшанская А.Д. Школьный психолого-медико-педагогический консилиум: организационные основы деятельности. –Алматы. Изд-во «Учитель», 2008. - 120 с.

2 Шевченко С.Г. Коррекционно-развивающее обучение. Организационно-педагогические аспекты. Пособие для учителя. –М.: Владос, 1999. - 136 с.

3 Щербо И.Н. Управление системой коррекционно-развивающего образования в школе. Библиотека журнала «Директор школы». -М.: Сентябрь, 2003. -160 с.

4 Ямбург Е.А., Забрамная С.Д. Управление службой сопровождения детей в условиях образовательной организации. Практико-ориентированная монография. -М.: Бослен. – 2013. - 255 с.

Приложения

Приложение А

Проект приказа

О создании психолого-медико-педагогического консилиума в ОСШ № ____

В целях реализации комплексного, междисциплинарного подхода к решению любой проблемы развития ребенка и обеспечения эффективности его обучения и адаптации в школе

ПРИКАЗЫВАЮ:

1. Создать психолого-медико-педагогический консилиум, в качестве формы взаимодействия специалистов службы сопровождения, в составе:

(состав членов консилиума с указанием специальности)

2. Назначить председателем консилиума:

(Ф.И.О. с указанием должности)

3. Председателю психолого-медико-педагогического консилиума вменить в обязанности организацию работы консилиума в соответствии с Положением о деятельности психолого-медико-педагогического консилиума ОСШ.

4. График работы консилиума определить в зависимости от режима ОСШ.

5. Определить функциональные обязанности членов консилиума, учетную документацию и представлять дополнительный табель по результатам затраченного времени на обследование детей в составе консилиума.

6. Место проведения заседаний консилиума:

7. Контроль исполнения приказа возложить на руководителя службы психолого-педагогического сопровождения

Директор школы № _____

(Ф.И.О.)

1. Общие положения

1.1. Психолого-медико-педагогический консилиум общеобразовательной школы №... (далее ПМПк) является постоянно действующей формой взаимодействия специалистов службы психолого-педагогического сопровождения. Деятельность консилиума направлена на обеспечение комплексного подхода к изучению особенностей и решению проблем развития и обучения учащихся школы.

1.2. ПМПк школы в своей деятельности руководствуется Конвенцией ООН о правах ребенка, Законом РК «О правах ребенка», Законом РК «Об образовании», Законом РК «О социальной медико-педагогической поддержке детей с ограниченными возможностями» и настоящим Положением.

2. Цели и задачи психолого-медико-педагогического консилиума школы

2.1. Целью деятельности ПМПк является межпрофессиональное сотрудничество, направленное на выработку и реализацию единой стратегии развития ребенка, организацию помощи его семье и педагогам, осуществляющим его обучение.

2.2. Задачи:

2.2.1. Определение уровня и особенностей развития познавательной деятельности, изучение эмоционально-волевого и личностного развития ребенка для определения профилактических, коррекционных психолого-педагогических и социальных мероприятий, обеспечивающих успешность в обучении и социализации ученика.

2.2.2. Выявление резервных возможностей ребенка, выработка рекомендаций участникам образовательного процесса для обеспечения индивидуально-дифференцированного подхода в процессе общего и коррекционного обучения и воспитания.

2.2.3. Разработка индивидуальной программы психолого-педагогического сопровождения и коррекционно-развивающей работы с учащимся.

2.2.4. Подготовка и ведение документации, отражающей актуальное развитие ребенка, динамику его состояния. Организация взаимодействия между педагогическим составом школы и специалистами службы психолого-педагогического сопровождения.

3. Организация деятельности психолого-медико-педагогического консилиума

3.1. Обсуждение проблем детей и подростков на заседании консилиума осуществляется как по инициативе родителей (законных представителей), так и по инициативе педагога класса (группы), в котором обучается или воспитывается ребенок, а также других специалистов, работающих в

организации образования.

3.2. Обследование ребенка осуществляется специалистами индивидуально. Каждый специалист имеет свой пакет методик, методов, диагностических комплексов.

3.3. По результатам обследований каждым специалистом составляется представление на ребенка для консилиума по установленной форме.

3.4. На основании полученных данных (заключений специалистов) коллегиально составляется заключение ПМПк и разрабатываются рекомендации к организации коррекционно-развивающей и учебно-воспитательной работе с учетом индивидуальных возможностей и особенностей ребенка.

3.5. Все дети, получившие консультацию специалистов-членов консилиума, регистрируются в журнале записи и учета.

3.6. Председатель и специалисты, участвующие в работе консилиума, несут ответственность за конфиденциальность информации о детях, проходивших обследование.

4. Порядок подготовки и проведения консилиума

4.1. ПМПк подразделяются на плановые и внеплановые.

4.2. Плановый консилиум проводится 4-5 раз в год. Его деятельность направлена на решение следующих задач:

- определение особенностей развития ребенка, возможных условий и целей его обучения;

- составление индивидуальной программы психолого-педагогического сопровождения ученика, включая содержание коррекционно-развивающей работы;

- оценка динамики обучения, коррекции и развития, внесение дополнений и поправок в коррекционную работу, изменение форм, режима, программы обучения, назначение дополнительных обследований.

4.3. Внеплановое заседание консилиума собирается по запросам специалистов, педагогов или родителей. Внеплановое заседание ПМПк решает следующие задачи:

- анализ возникших проблем, выработка путей их преодоления;

- определение допустимых нагрузок, необходимости изменения режима и формы обучения.

4.4. Подготовка к проведению заседания консилиума по обсуждению проблем ребенка планируется не позднее 10 дней до даты проведения заседания консилиума.

4.5. Специалисты, ведущие непосредственную работу с ребенком, обязаны не позднее, чем за 3 дня до проведения заседания консилиума представить секретарю консилиума соответствующую документацию, письменные работы ребенка.

4.5. Заседания проводятся под руководством председателя ПМПк.

4.6. Ведущий специалист докладывает общую ситуацию. Каждый

специалист, участвующий в работе с ребенком, представляет в устной форме заключение о ребенке.

4.7. Рекомендации по проведению дальнейшей коррекционно-развивающей работы, утвержденные ПМПк, являются обязательными для всех специалистов, работающих с ребенком, включая педагогов.

4.8. Протокол ПМПк оформляется не позднее, чем через два-три дня после его проведения и подписывается всеми присутствующими специалистами.

5. Документация психолого-медико-педагогического консилиума школы

- Приказ о создании ПМП консилиума в ОСШ № ____.
- Положение о консилиуме ОСШ № ____.
- Договор о сотрудничестве (взаимодействии) консилиума ОСШ № ____ с ОПМПк.
- Журнал записи детей на ПМПк.
- Журнал регистрации заседаний ПМПк; регистрации заключений и рекомендаций ПМПк.
- Журнал учета детей, состоящих на динамическом наблюдении.
- Представления на учащихся специалистов для консилиума.
- Нормативно-правовые документы, методические материалы, регламентирующие деятельность ПМПк.

Педагогическое представление для консилиума

Фамилия, имя ребенка _____ Возраст _____

Класс _____

Общая осведомленность

(сведения о себе и своей семье, навыки самообслуживания, выполнение общепринятых норм поведения)

Знания, представления об окружающем

Сформированность учебных навыков.

Соответствие усвоения учебных предметов требованиям программ.

Трудности усвоения учебных предметов, характер ошибок.

Математика

Чтение

Письмо

Особенности устной речи

Изобразительная деятельность, ручной труд

Эмоционально-поведенческие особенности

Заключение:

Рекомендации:

Дата обследования _____ **Подпись педагога** _____

Представление психолога для школьного консилиума

Ф.И.О. ученика _____ Возраст _____

Класс _____

Особенности поведения, общения, привычки и интересы

Социально-бытовая ориентировка

Моторная ловкость

Ведущая: рука _____ нога _____ ухо _____ глаз _____

Характеристика деятельности:

Мотивация _____

Критичность _____

Работоспособность _____

Темп деятельности _____

Особенности памяти

Качественная характеристика речи

Характеристика интеллектуального развития

Сформированность представления о пространственных и временных отношениях

Эмоционально-личностные и мотивационно-волевые особенности _____

Заключение психолога

(уровень актуального развития, специфические особенности в указанных сферах, потенциальные возможности)

Рекомендации:

Дата _____ Ф.И.О. психолога _____

Логопедическое заключение на ребенка

Фамилия, имя, отчество ребенка

Дата рождения

Речевое окружение

(недостатки речи у близких, двуязычие, наследственность и т.п.)

Раннее речевое развитие:

лепет _____ гуление _____ слово _____ фраза _____

Когда заметили нарушения речи?

Занятия с логопедом

(где, с каким результатом?)

Общее звучание речи (темп, плавность, четкость речи)

Особенности речи, связанные с заиканием

Звуковая сторона речи

Строение и подвижность арт. Аппарата

Нарушения звукопроизношения

Слоговая структура слова

Звуковой анализ и синтез

Словарный запас

Общая характеристика словарного запаса (соотношение активного и пассивного словаря)

Грамматический строй речи: (соответствие возрасту, ошибки в словоизменении, словообразовании)

Понимание речи _____

Связная речь

Общая характеристика речи

(владение речью в соответствии с возрастным уровнем)

Сформированность самостоятельных связных высказываний _____

Аграмматизмы (есть, нет)

Письменная речь

Письмо (специфические и неспецифические ошибки при списывании, диктанте)

Чтение (техника чтения: глобальное, аналитическое, побуквенное, послоговое, слитное и др.)

Темп чтения

Понимание прочитанного

Характеристика ошибок

Заключение:

Рекомендации:

Дата обследования _____ Подпись логопеда _____

Заключение социального педагога на ребенка

Ф.И.О. ребенка _____ пол _____

Дата рождения _____

_____ класс _____

Состав семьи

(фамилия, имя, возраст)

Полная семья или родители в разводе

Социально-трудовые особенности (профессия, образование родителей, других лиц непосредственно общающихся с ребенком)

Социально-бытовые особенности (распределение бытовых обязанностей в семье, какую помощь оказывает ребенок в семье, обязанности ребенка по дому)

Социально-досуговые (проведение свободного времени членами семьи: увлечения, хобби)

Социально-педагогические особенности (стиль воспитания детей, сколько времени уделяют воспитанию и развитию ребенка)

Социально-правовые особенности (правовое прошлое и настоящее, обеспеченность социально-правовой защищенности ребенка в семье)

Материальное состояние и жилищно-бытовые условия (подчеркнуть: собственный дом, отдельная, арендуемая квартира, общежитие, барак, нет собственного жилья)

Отдельная комната у ребенка, наличие своего рабочего места

Питание (какая пища преобладает в рационе, регулярность питания)

Вредные привычки родителей (подчеркнуть): употребление алкоголя, наркотиков, табака и др.

Отношение ребенка к наркотическим и токсическим веществам, алкоголю, табаку

Половая жизнь ребенка

Отношение к религии

Особенности родительских отношений и характеристика социального окружения (вне дома)

Социально-психологический портрет ребенка:
Мнение родителей о ребенке:

*Достоинства
ребенка* _____

Недостатки ребенка

Мнение ребенка о себе:
Положительные качества

Отрицательные
качества _____

Наличие друзей

Отношение ребенка к себе, результатам учебной деятельности

Другие сведения

Заключение:

Рекомендации:

Дата обследования _____ ФИО специалиста _____

Заключение врача на ребенка

Фамилия, имя ребенка _____ Возраст _____

Беременность (по счету, течение, угроза прерывания, заболевания)

Роды (в срок, запоздалые, стремительные, длительные; родовспоможение, осложнения)

Вес, окружность головы, груди, оценка по шкале АПГАР

Раннее психомоторное развитие:

держат голову _____, сидеть _____, ходить _____

Первые слова _____ фразы _____ навыки опрятности _____

самообслуживания _____

Особенности развития в раннем возрасте _____

Семейный анамнез _____

Перенесенные заболевания _____

Состояние слуха _____

Состояние зрения _____

Соматический статус ребенка

Группа здоровья _____

Состоит на учете у специалистов (невропатолога, психиатра, офтальмолога, отоларинголога, эндокринолога и т.д.)

Основное заболевание (его история) _____

Дата обследования _____ ФИО специалиста _____

**Представление учителя-дефектолога на учащегося
(1–4 классы)**

Фамилия, имя, отчество _____

Дата рождения _____

Школа № _____ класс _____

Эмоциональное реагирование в ситуации обследования (контактность, проявления негативизма, реакция на неуспех, похвалу, наличие аффективных реакций) _____

Развитие общей и мелкой моторики _____

Понимание инструкции, воспринятой на слух и прочитанной самостоятельно (понимает сразу, после повтора, после разъяснения, не понимает) _____

Обучаемость:

- восприимчивость к помощи (стимулирующая, организующая, направляющая, обучающая помощь) _____

- способность переноса на аналогичные задания _____

Особенности организации деятельности, сформированность регуляторных функций (целенаправленность деятельности, наличие ориентировочного этапа, использование рациональных способов действий, импульсивность/ инертность действий, самоконтроль) _____

Темп работы (на учебном и не учебном материале) _____

Работоспособность (на индивидуальных и фронтальных занятиях) _____

Общая осведомленность и социально-бытовая ориентация _____

Сформированность пространственно-временных представлений _____

Особенности восприятия (зрительное восприятие, слухо-моторная координация, стереогноз) _____

Характеристики (концентрация, распределение, переключаемость) внимания в учебной и внеучебной ситуациях _____

Особенности запоминания и припоминания учебного материала и житейских понятий _____

Особенности мышления:
- уровень развития наглядных форм мышления _____

- словесно-логическое мышление _____

Особенности конструктивной деятельности _____

Общая характеристика речевого развития _____

Особенности усвоение программного материала:
Математика (сформированность понятия числа, числового ряда и его свойства, вычислительных навыков, навыка решения арифметических задач) _____

Типичные трудности усвоения математики, причины их обуславливающие _____

Родной язык (навык каллиграфического письма, навык орфографического письма под диктовку, списывание текста, выполнение грамматических заданий)

Типичные трудности. Причины их обуславливающие _____

Чтение:

- темп чтения _____
- способ чтения _____
- понимание прочитанного

- навыки работы с текстом _____
 - характерные ошибки _____
-

Причины их обуславливающие _____

Общая характеристика учебной деятельности (мотивация, ориентировочная основа, планирование работы, самоконтроль, самооценка) _____

Заключение

Планируемые мероприятия специалиста

Дата обследования _____ Подпись специалиста _____

**Заключение
психолого-медико-педагогического консилиума**

Фамилия, имя ребенка

Дата рождения

Дата обследования

Класс

Домашний адрес

Телефон

Ф.И.О. родителей (возраст, образование, род занятий в настоящее время)

Сведения о семье ребенка (другие члены семьи, полная/неполная семья, условия проживания и т.д.)

Причины направления на консилиум:

Приложение (отметить наличие):

1. Педагогическое представление
2. Психологическое представление
3. Логопедическое представление
4. Медицинское представление
5. Заключение социального педагога
6. Заключение учителя-дефектолога

Заключение консилиума:

Рекомендации консилиума:

Председатель психолого-медико-педагогического консилиума _____ Подпись _____ Ф.И.О.

Члены психолого-медико-педагогического консилиума, подписи

_____ М.П.

**Примерная схема характеристики при направлении ребенка
на психолого-медико-педагогическую консультацию**

Цель обращения (трудности в обучении, общении, поведении)

1. Общие сведения о ребенке:

Ф.И.О.

Дата рождения, возраст.

Вид и номер школы.

Состояние здоровья ребенка.

Какие дошкольные учреждения посещал. С какого возраста начал школьное обучение.

Дублировал ли программу классов (если «да», то по какой причине: болезнь, необоснованные пропуски занятий, трудности в усвоении программы и др.) С какого времени обучается в данной школе.

2. Соответствие объема школьных знаний, умений и навыков требованиям программы:

Математика

Чтение и пересказ

Родной язык

Другие предметы

3. Характеристика обучаемости:

Затруднения, возникающие при усвоении учебного материала (причины)

Содержание помощи учителя при выполнении тех или иных учебных заданий и усвоении учебного материала.

Степень принятия ребенком предлагаемой помощи.

4. Речевое развитие

Особенности речевого развития.

Содержание деятельности и динамика развития при работе школьного логопеда.

5. Психологические особенности

Познавательная сфера (особенности внимания, памяти, работоспособности).

Отношение к учебе (мотивация).

Особенности личности и взаимоотношений со сверстниками и взрослыми.

Содержание деятельности и динамика развития при работе школьного психолога.

6. Увлечения и интересы ребенка

7. Заключение школьного консилиума (общие выводы и рекомендации специалистов)

Печать учреждения

Председатель школьного

психолого-педагогического консилиума

Подпись _____ Дата _____

**Мектептік консилиумдар құру және ерекше қажеттіліктері бар балаларға
интенсивті, кең және арнайы қолдау көрсету**

Әдістемелік ұсынымдар

**Создание школьных консилиумов и обеспечение всесторонней поддержки
детей с особыми образовательными потребностями**

Методические рекомендации

Басуға 23.11. 2015 ж. қол қойылды. Пішімі 60×84 1/16.
Қағазы офсеттік. Офсеттік басылыс.
Қаріп түрі «Times New Roman». Шартты баспа табағы 4,0.

Подписано к печати 23.11. 2015 г. Формат 60х84 1/16.
Бумага офсетная. Печать офсетная.
Гарнитура «Times New Roman». Усл. печ. л. 4,0.

Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі
«Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы» РМҚК
010000, Астана қ., Орынбор көшесі 4, «Алтын Орда» БО, 15-қабат

Министерство образования и науки Республики Казахстан
РГКП «Национальная академия образования им. И. Алтынсарина»
010000, г. Астана, ул. Орынбор, 4, БЦ «Алтын Орда», 15 этаж